

SZLÁV METODIKA I.

IDENTITÁS ÉS JÖVŐKÉP
A HAZAI NYELVOKTATÁSBAN,
A NEMZETISÉGI NYELVOKTATÁSBAN
ÉS A KULTÚRÁBAN

OPERA SLAVICA BUDAPESTINENSIA
DIDACTICA SLAVICA

SZLÁV METODIKA I.

IDENTITÁS ÉS JÖVŐKÉP
A HAZAI NYELVOKTATÁSBAN,
A NEMZETISÉGI NYELVOKTATÁSBAN
ÉS A KULTÚRÁBAN

Szerkesztette
István Anna

ELTE BTK
Szláv Filológiai Tanszék
Budapest, 2018

SZAKMAI LEKTOROK
TUSKA TÜNDE
ZSILÁK MÁRIA

MŰSZAKI SZERKESZTŐ ÉS TÖRDELŐ
V4 Consulting Kft.

© Szerzők, szerkesztő

Kiadja az ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszéke
Felelős kiadó a Szláv Filológiai Tanszék vezetője
Sorozatszerkesztő Lukács István
A borítót tervezte Sellyei Tamás Ottó
Nyomdai kivitelezés: Robinco Kft
ISSN 2677-108X
ISBN 978-963-489-171-0

TARTALOM

ISTVÁN Anna

Bevezető.....7

BOCKOVAC Tímea

A horvát nyelv a magyar közoktatásban - oktatási szinterek, nyelvismeret, nyelvi attitűd, nyelvi tervezés 9

CSÁSZÁRI Éva, Mária IMRICHOVÁ

Szlovák leíró nyelvtan – egy tudományos ismeretterjesztő egyetemi tankönyv nem csak szlovák hallgatóknak 23

DUDÁS Előd

A horvát nyelv oktatása a bolognai szlavisztikai képzésben 31

GRUND Ágnes

Tanulói portfólió az idegen nyelvi órán 43

GYÖRFI Beáta

Az orosz tanárképzés problémái napjainkban: a DE OMA-s képzésének eddigi tanulságai 53

HORVÁTHNÉ FARKAS Éva

Játékos nyelvvelsajátítás az óvodában (szlovák nemzetiségi óvodák Magyarországon) 63

KOCSIS Andrea

Néhány ötlet az Évszakok, időjárás című témakör feldolgozásához.....73

RÁGYANSZKI György

A középfokú nyelvvizsgára való felkészítés módszertani nehézségei a szlovák nemzetiségi általános iskolákban 93

SAHVERDOVA NAVA Vanda

Követelménykeret-bázis az oktatói együttműködés hatékonyságának szolgálatában az orosz (tanár) bölcsész képzésben 105

SZABÓ Roland

A forrásközpontú történelemtanítás módszertani megújulásának lehetőségei: a genocídumok otatása audiovizuális források felhasználásával 115

SZABÓNÉ MARLOK Júlia

A szlovák nemzetiségi nevelés-oktatás eredményessége a Szlovák Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium nemzetiségi nyelvi előkészítő évfolyamában 135

TASKOVICS Okszana

Facebook és a barátai: miért érdemes kihasználni a közösségi média adta lehetőségeket a nyelvoktatásban 155

TÖLGYESI Tamás

Bölcsész- és tanárképzés itthon vagy külföldön? Szlavisztikai stúdiumok a Szegedi Tudományegyetemen és a Bécsi Egyetemen.....171

A KÖZÉPFOKÚ NYELVVIZSGÁRA VALÓ FELKÉSZÍTÉS MÓDSZERTANI NEHÉZSÉGEI A SZLOVÁK NEMZETISÉGI ÁLTALÁNOS ISKOLÁKBAN

RÁGYANSZKI GYÖRGY

Abstract: Slovak nationality education system in Hungary is not unified. It includes three types of nationality schools: monolingual, bilingual schools and the third type of schools teaches only nationality language as a foreign language. Mostly bilingual schools are specialized in preparing students for language exams on level B2. Slovak nationality students in Hungary can absolve Slovak language exams in Origo Language Centre. They can apply for the exams in eighth grade. Preparatory teachers must be well informed about the current exam rules, which are changed regularly. It is important to know most modern language books which can supplement nationality schoolbooks. It is not enough for the nationality community if Slovak language teachers only prepare students for the B2 language exam; they have to maintain students' interest in continuing learning the Slovak language after finishing the nationality primary school.

Keywords: bilingualism, communicative language teaching, Origo language exam, Slovak nationality education in Hungary

Bevezető

Magyarország mai szlovák nemzetiségi oktatási intézményrendszere 1948 után alakult ki. Ekkor alapították a békéscsabai, budapesti, nagybánhegyesi, sátoraljaújhelyi és tótkomlói szlovák tanítási nyelvű iskolákat, amelyeket 1961-ben kéttannyelvű iskolákká alakítottak át. Az első nemzetiségi iskolák alapítása óta jelentősen növekedett a szlovák nemzetiségi iskolák száma, azonban a szlovák nyelvtanítás marginalizálódott az iskolák többségében, és a nemzetiségi nyelvoktatás szintjére szorult vissza. Jelenleg 8 megyében kb. 45 intézményben folyik szlovák nemzetiségi oktatás egy-, kéttannyelvű vagy nyelvoktatói formában (45 óvoda, 36 általános iskola és 2 gimnázium). (slovaci.hu)

A nemzetiségi iskolák közel 70 éves története alatt véghezvitt oktatási reformokkal párhuzamosan a magyarországi szlovákok nyelvhasználati szokásai is megváltoztak. Felgyorsult a nyelvcsere és a nyelvelhalás folyamata. Korlátozódott a magyarországi szlovák nyelvjárások kom-

munikációs funkciója, azonban az 1960-as évektől a szlovák oktatási intézményrendszernek köszönhetően a nyelvelhalás csak részben valósult meg, ahogy Zsilák Mária is megállapította a hazai szlovák nyelvjárások és a nemzetiségi oktatás kapcsolatáról: „a magyarországi szlovák nyelv-szigeteken a nyelvjárás más réteggel (az irodalmi nyelvvel) való felváltása többnyire másodlagos szocializáció útján ment végbe.” (ZSILÁK 2008: 59)

A szlovák nyelv és kultúra átadása, és így a magyar-szlovák kétnyelvűség megőrzése, egyre jobban a nemzetiségi intézményrendszer feladatává vált. A nemzetiségi oktatási rendszerben töltött évek lehetőséget teremthetnek arra, hogy a nyelvtanulás identitáshordozó tényezővé váljon, azonban nem megkerülhető szempont, hogy „a nyelvtanulás nem állapot, hanem folyamat, amelynek van eleje, közepe és vége.” (URKOM 2017: 101)

A nyelvvizsga-felkészítés szerepe a nemzetiségi általános iskolákban

Ahhoz, hogy a nemzetiségi oktatási rendszer betölthesse nyelvi revitalizációs feladatkörét, meg kell nyernie az adott településen élő szülőket, hogy a helyi nemzetiségi iskolát válasszák. A szülők iskolaválasztásánál a szlovák nyelvtanulás lehetősége nem feltétlenül lesz elsődleges szempont, meghatározóbb lehet az első osztályos tanító habitusa, a lakóhely és az iskola távolsága, az iskola továbbtanulási eredményei és számos egyéb tényező is. A nemzetiségi iskolák versenyképességét olyan önkéntes feladatvállalások növelhetik, amelyeket a nem nemzetiségi iskolák képzési profiljuk alapján nem tudnak biztosítani. Az iskolaválasztásnál többek között döntő szempont lehet egy államilag elismert szlovák középfokú nyelvvizsga lehetősége is, amelyre a tanulók az iskolai tanárokon és szakköri foglalkozásokon készülnek fel, ami nem okoz plusz anyagi terheket a szülőknél.

Különösképp a kétnyelvű nemzetiségi iskolákban terjedt el, hogy a nyolcadik osztályos tanulók alap- vagy középfokú szlovák nyelvvizsgára jelentkeznek, de több nyelvtanító iskola is vállal felkészítést (pl. Acsa, Csabacsúd, Kétsoprony). A kétnyelvű iskolák munkáját segíti, hogy ezekben az intézményekben anyanyelvi vendégtanárok dolgoznak, akik magyarországi kollégáikkal közösen tevékenyen kiveszik a részüket a nyelvvizsga-felkészítésben. Az írásbeli nyelvvizsgára magyarországi pedagógus készíti fel a tanulókat, aki jobban el tudja magyarázni a szlovák és a magyar nyelv közötti nyelvtani különbségeket. A szóbeli nyelvvizs-

ga a vendégtanárok feladata, akik gyakran nem is beszélnek magyarul, így a tanulók jobban motiváltak a szlovák nyelv használatára.

A vizsgára való felkészülés többletfeladatot jelent a tanulóknak és a felkészítő tanároknak is. A szlovák tanórákon kívüli foglalkozások 7. osztályban kezdődnek szakköri keretek között. A felkészülést nehezíti, hogy a tanulók a pubertáskor miatt sokszor nehezebben motiválhatók és fegyelmezhetőek. A tanulók motiválása mellett külön problémát képez a megfelelő tananyag összeállítása is, amelynek illeszkednie kell a tanulók életkori sajátosságaihoz és az érvényes nyelvvizsgaszabályzathoz is.

A magyarországi szlovák nemzetiségű általános iskolákban az ún. Origo nyelvvizsgára (köznyelvi nevén Rigó utcai nyelvvizsga) készítik fel a tanulókat, amelyet az ELTE Origo Nyelvi Centrum szervez (2016 előtt ELTE Idegennyelvi Továbbképző Központ). Jelenleg Békéscsabán, Budapesten és Szarvason lehet Origo nyelvvizsgát tenni szlovák nyelvből. Az ELTE Origo Nyelvi Centrum nyelvvizsgapalettája a legszínesebb Magyarországon, több mint 30 nyelvből tehetnek vizsgát a jelentkezők. A ritkábban oktatott nyelvekből a nyelvvizsgázók évente kétszer vizsgázhatnak, általában egy őszi és egy tavaszi időpontban.

A nyelvvizsgára jelentkezők többségének célja, hogy a felsőoktatási felvételi eljárásban többletpontokat szerezzenek nyelvvizsga-bizonyítványukért, ezért a nyelvvizsgaközpont vizsganaptárjában tájékoztatják a jelentkezőket, hogy az adott vizsgahónap után még megkaphatják-e a nyelvvizsga-bizonyítványukat a felvételi eljárás júliusi dokumentumpótlási határidejéig. Az ELTE Origo Nyelvi Centrum alkalmazkodik a felvételizők igényeihez, ezért 2019-ben a ritkábban oktatott nyelvek esetében februári vizsgát hirdettek, amely kedvezőtlen a nemzetiségi általános iskolás nyelvtanulóknak. A februári vizsgaidőpont több hónappal lerövidíti a felkészülési időt. További problémát okoz, hogy csak a 14. életévüket betöltő tanulók mehetnek nyelvvizsgázni, az általános iskolák 8. évfolyamán többen csak tavasszal érik el az előírt korhatárt. A szlovák nyelvvizsgák időpontja visszatérő probléma, a 2019-es vizsgaévben sikerült megoldani, hogy a februári és októberi időpont mellett júniusban is lehessen vizsgázni szlovák nyelvből.

A B2-es (középfokú) nyelvvizsga a Közös Európai Referenciakeret Referenciaszintjéhez illeszkedik. A nyelvvizsgaközpont online tájékoztatója szerint azt mérik (www.onyc.hu), hogy a vizsgázók képesek-e gondolataikat, érzelmeiket és véleményüket világosan, kellő részletességgel és folyamatosan kifejezni, tudnak-e társadalmi, kulturális és munkakapcsolatokat fenntartani idegen nyelvi közegben. A komplex nyelvvizsga teljesítéséhez mind az írásbeli, mind a szóbeli részt teljesítenie kell a

vizsgálóknak. A részletes követelménylista és értékelési rendszer elérhető az ELTE Origo Nyelvi Centrum honlapján, ahol a nyelvvizsgálók és felkészítő tanáraink mintafeladatokat is letölthetnek nyelv és vizsgaszint szerint. Fontos, hogy a felkészítő tanárok folyamatosan kövessék a vizsgaszabályzat változásait, mivel az elmúlt 10 évben több nagyobb változás is történt.

Az írásbeli és szóbeli vizsga teljesítéséhez már nem elegendő az előírt minimum pontszám teljesítése (60%), a nyelvi készségekre kapott részpontoknál minden esetben 40%-ot kell elérni. A szóbeli vizsgán külön pontozzák a beszédképességet és a beszédértést, az írásbeli vizsgán az alábbi nyelvi készségeket mérik: olvasáskészség, íráskészség és közvetítés. További újítás, hogy 2016-ban új komplex értékelési rendszert vezettek be: amennyiben a vizsgázó az írásbeli és a szóbeli vizsgán is eléri a készségenként előírt 40%-ot, akkor a gyengébben sikerült nyelvvizsgát kompenzálni lehet a jobban sikerült nyelvvizsgával, amennyiben a két vizsgán elért eredmény átlaga eléri a 60%-ot.

Az értékelési rendszer mellett a típusfeladatok is folyamatosan változnak. Leginkább az írásbeli nyelvvizsga követelményrendszerét alakították át. Törölték a feleletválasztós nyelvtani tesztet, ahol a vizsgázók nem használhattak segédeszközt. Az érvényes vizsgaszabályzat szerint a teljes írásbeli vizsga alatt használható egynyelvű vagy kétnyelvű nyomtatott szótár. A vizsgázóknak 180 percük van a feladatlap kitöltésére, saját maguk dönthetik el, hogy az egyes részfeladatokra mennyi időt fordítanak.

A közvetítés nyelvi készség mérése szlovák nyelvű szöveg magyarra fordításával történik, a régi rendszerrel ellentétben már nem kell magyar szöveget fordítani szlovákra. Az íráskészség mérése sokáig egy választott témában írt levél vagy esszé megírása alapján történt. Az érvényes vizsgaszabályzat szerint két íráskészséget mérő feladat van: 17-20 sornyi összefüggő szöveg írása választott téma alapján (legtöbbször levél) és egy 10-12 soros véleménykifejtés. Az olvasáskészség egy új feladattípust tartalmaz, a vizsgázóknak egy szövegben kell kihagyott szavakat vagy szókapcsolatokat behelyettesíteniük.

Az új vizsgarendszer több szempontból is segíti az írásbeli vizsga abszolválási esélyeit, a feleletválasztós teszt kihagyásával kevésbé nyelvtan központú a feladatsor, rövidebb lett a fordítandó szöveg és a szótárhasználat sincs korlátozva. A pozitív változások a fent ismertetett előnyök ellenére új módszertani kihívások elé állították a felkészítő tanárokat. A nyelvvizsga-felkészítés során továbbra sem lehet elhanyagolni a nyelvtani kompetenciák fejlesztését, az íráskészség keretein belül mérik a vizsgázók nyelvhelyességét is, másrészt a szlovák nyelvről magyarra törté-

nő közvetítés sem lehet eredményes, hogyha a vizsgázó nem ismeri a szlovák nyelv morfológiai és szintaktikai jellegzetességeit (pl. a birtokos szerkezet szórendje, a személyes névmások hangsúlyos és hangsúlytalan ragozott formái, visszaható névmások problémája, kötőszók használata, stb.) A típusfeladatok gyakorlása mellett továbbra is külön feladatokkal kell fejleszteni a nyelvtani kompetenciákat.

Problémát okoz az is, hogy a kétnyelvű szótárak szabad használata miatt a nyelvvizsgára készülő tanulók kevésbé motiváltak a szótanulásban, így a szövegek folyamatos kiszótározása mellett nehezen tudják beosztani a rendelkezésükre álló időt. Az íráskészség véleménykifejtő részfeladata is neuralgikus pont, és ez a részterület nyelvpedagógiai módszerekkel nehezen fejleszthető. A probléma ugyanis az általános iskolások intellektuális képességeire vezethető vissza. A 14-15 éves tanulók sok esetben még anyanyelvükön is nehezen fejtenek ki önálló véleményt, ráadásul a nyelvvizsgán olyan témákat is kaphatnak, amelyekről életkorukból adódóan nem rendelkezhetnek kellő tapasztalattal vagy ismerettel, ilyen téma lehet pl. az ingatlanvásárlás, a munka világa, az egészségügyi ellátás, a családon belüli szerepek változása, stb.

Az írásbeli vizsga változtatásaihoz képest a szóbeli vizsgarendszer módosítása nem számottevő. A beszédértés vizsgálata során a korábbi egy szöveg helyett egy két és fél-háromperces, valamint egy másfél-kétperces szöveget kell háromszor meghallgatniuk. A nyelvvizsgára felkészítő tanárok tapasztalatai alapján a szóbeli vizsgának továbbra is a beszédértés a legkritikusabb pontja, a sikeres szóbeli nyelvvizsga megszerzése gyakran a beszédértés teljesítési minimum elérésének függvénye.

A változtatásoknak köszönhetően az Origo nyelvvizsga megfelel a Közös Európai Referenciakeret követelményeinek, valamint jobban felveheti a versenyt a konkurens vizsgáztató központokkal. A szlovák nyelv esetében ez kevésbé vehető releváns szempontnak. Az Origo nyelvvizsga kizárólag Magyarországon elfogadott államilag akkreditált kétnyelvű nyelvvizsga. Magyarországon több nemzetközileg elismert és a Nyelvvizsga Akkreditációs Központ által is elfogadott nyelvvizsgaközpont és vizsgarendszer működik, azonban szlovák nyelvből csak az Origo nyelvvizsga akkreditált. Az ECL vizsgarendszer keretein belül lehet még szlovákból nyelvvizsgázni, azonban az ECL vizsgarendszer vizsganyelvei közül csak az angol, német és magyar mint idegen nyelv nyelvvizsgák akkreditáltak. Szlovák ECL nyelvvizsgát csak kiegészítő vizsga nélküli honosítással lehet akkreditálni Magyarországon, amely további anyagi költségeket okoz a vizsgázóknak. A nyelvvizsgázni kívánó általános iskolások számára kizárólag az Origo nyelvvizsga lehetősége maradt. A

felkészítő tanárok számára gyakran kiszámíthatatlan, hogy hogyan készítsék fel tanulóikat a gyakran változó vizsgaszabályzat és vizsgarend következtében. Kérdéses, hogy a jelenleg elérhető nyelvvizsga-felkészítő kiadványok és nyelvkönyvek mennyire felelnek meg az új követelményrendszernek, milyen mértékben tudják segíteni a nyelvvizsgázók felkészülését.

Felkészítő tankönyvek

Viera Barková – Alžbeta Uhrinová: *Pripravujeme sa na jazykovú skúšku* (2004)

A Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete (MSZKI) adott ki először szlovák nyelvvizsga-felkészítő kiadványt Magyarországon. A kötet szerzői nemzetiségi tanárok, közülük többen nyelvvizsgáztatók is, akik oktatói és vizsgáztatói tapasztalataik alapján jól ismerik a nemzetiségi általános iskolás tanulók képességeit, bár a segédkönyv nem kizárólag felső tagozatos kiegészítő tankönyv. A tankönyv az írásbeli és a szóbeli nyelvvizsgára egyaránt felkészít.

A kötet első 15 fejezete a szóbeli részt tartalmazza az Origo témakörei szerint haladva. Minden fejezet több olvasmányt tartalmaz az adott témakörből, amelyeket szituációs feladatok és képleírások követnek. Az egyes olvasmányok az adott témakör alapszókincsét foglalják össze, a szövegek nyelvezete a szlovák irodalmi nyelv normáját követi. A szerzők nyelvhasználata maximálisan indokolt, hiszen a szóbeli nyelvvizsgán a szlovák irodalmi nyelvi normát kérik számon a vizsgázóktól. Az olvasmányok nyelvi minőségét növelné a nyelvi panelok használata.

A nyelvváltozat vizsgálata során meg kell említenem, hogy a nyelvvizsgaszerzés nem lehet a hatékony nyelvtanulás egyedüli célja. Fontos, hogy a nyelvtanuló elsajátítsa azokat a képességeket, melyekkel a kommunikáció során fogadni és dekódolni tudja a szlovák nyelvű információkat, másképp nem is tudna megfelelően kommunikálni, ehhez pedig fontos, hogy az A1-es szinttől kezdve fokozatosan megismerkedjen a szlovák nyelv nem irodalmi variánsaival is (HARGAŠOVÁ 2016: 229).

A MSZKI kiadványa nem készült teljes mértékben Origo feladatgyűjteménynek. A szituációs feladatoknál a magyar mellett szlovák nyelvű instrukciókat is találhatunk. A kiadó a kétnyelvűség elvét követte, de figyelembe véve, hogy szlovákból kizárólag Origo nyelvvizsgára lehet jelentkezni, szerencsésebb lenne tudatosítani a tanulóknál, hogy a szóbeli vizsgán magyar nyelvű feladatismertetés alapján kell párbeszédet

folytatniuk a vizsgázatókkal. A szituációs feladatok megoldásai és a képekhez készített képleírások inkább szókincsfejlesztésre és szövegértésre használhatóak, nem fejlesztik a tanulók improvizációs készségeit, kizárólag a kommunikatív nyelvtanítás módszerei alapján lehet hatékonyan felkészülni a képleírásra és a szituációs feladatra.

A *Pripravujeme sa na jazykovú skúšku* írásbeli része a szóbeli fejezetekhez képest kisebb mértékben követte a 2004-ben érvényes feladatsort. A könyvből kimaradtak a szövegértést ellenőrző feladatok. Az íráskészség kompetenciához tartozó feladatinstrukciók is kétnyelvűek. Az Origo nyelvvizsga monopol helyzete miatt itt is célszerűbbnek látom, hogy csak magyarul legyenek megfogalmazva a feladatok, ennek hiányában a tankönyvet nem lehet használni egy próbanyelvvizsga megírására. A tankönyv megjelenésekor még ugyanúgy kellett magyarról szlovákra és szlovákról magyarra fordítani. A szlovák nyelvű szöveg mindig hosszabb volt, műfaját tekintve leggyakrabban Szlovákiában megjelent újságcikk. A fordítandó magyar szöveg szintaktikailag egyszerűbb volt, ennél a feladatpontonál a közvetítés sikeressége a nyelvvizsgázók nyelvtani tudásán múlt. Sajnos a MSZKI segédkönyvében nincsenek az akkori nyelvvizsga-követelményeknek megfelelő fordítási feladatok. A *Fordítás szlovák nyelvről magyarra* és a *Fordítás magyar nyelvről szlovákra* fejezetekben megegyező szövegpárok vannak (*Pridrahé hobby-Költséges hobbi, Čje to fytoterapia?-Mi az a fitoterápia?*, stb.). A szövegek egységesítése a magyar-szlovák részt érinti negatívan. Valószínűleg terjedelmi okok miatt nem lehetett megoldani, de módszertanilag kizárólag eltérő szövegek lennének indokoltak, amelyek megoldását a tankönyv végén kellene feltüntetni.

A *Pripravujeme sa na jazykovú skúšku* segédkönyv egyszerre kívánja segíteni az Origo nyelvvizsga-felkészülést és a hazai szlovák nemzetiségi oktatást. Habár az Origo nyelvvizsga-követelményrendszer általános társalgási témákat ír elő, a szerzők figyeltek arra, hogy olyan szövegeket dolgozzanak ki, melyek illeszkednek a nemzetiségi oktatásban tanuló tanulókhöz. Az *Én és a családom* fejezet olvasmányainak szereplői Békés megyei szlovák nemzetiségű vizsgázók, találhatunk olyan szituációs feladatot a kötetben, ahol a vizsgázónak arról kell meggyőznie a partnerét, hogy induljon a MSZKI nemzetiségi tanulóknak hirdetett kutatóversenyén, az íráskészség feladatsorában nemcsak a nyelvvizsgákról ismert levélírási feladatok vannak, hanem egyéb szövegtípusok mintái is szerepelnek (felhívás, hirdetés, távirat, SMS).

A MSZKI a kötet megjelenését követően is folytatta az oktatási segédanyagok publikálását. 2005-ben jelent meg a *Pracovné listy a CD ku*

knihe Pripravujeme sa na jazykovú skúšku c. munkfüzet CD-n, és 2007-ben tesztgyűjteményt jelentettek meg *Pripravujeme sa na jazykovú skúšku* címen. Az újabb kiadványok már követték az Origo feladattípusait. A legutolsó kiadvány óta több mint 10 év telt el. Egyre aktuálisabb egy új felkészítő könyv kiadása, amely megfelel az aktuális vizsgaszabályzatnak és szóbeli témáit tekintve figyelembe veszi az elmúlt időszak technikai változásait. Meg kell említenünk olyan újabb kommunikációs formákat, mint a blog, a közösségi hálózatok és a mobiltelefonok legújabb applikációi, amelyek nemcsak a szóbeli vizsga társalgási témái, hanem az idegen nyelvtanulás modern technológiai is lehetnek iskolai és iskolán kívüli keretben (URKOM 2017a: 172).

Anna Kondacsová – Eva Labišáková – Magda Pažická: *Konverzačné texty na jazykovú skúšku* (2011)

A tankönyv szerzői a szarvasi Szlovák Általános Iskola, Óvoda és Diákotthon volt szlováktanárai. Kondacs Anna Eva Labišáková és Magda Pažická vendégtanárokkal közösen készítette fel a nyelvvizsgára készülő tanulókat. A szerzők az alapfokú nyelvvizsgára való felkészüléshez készítették a tankönyvet, de a középfokú nyelvvizsgára történő felkészítés során is használható kiegészítésként. A kiadvány négy részből áll: a szóbeli vizsga témáihoz illeszkedő szöveggyűjtemény, képleírások, szövegértés és nyomtatványok. Pozitívum, hogy a szöveggyűjtemény tartalmaz szlovák-magyar szöszedeteket. A képleírásoknál a MSZKI kiadványhoz hasonlóan itt is előre megfogalmazott szövegekkel dolgozhatnak a nyelvtanulók. A szerzők figyeltek arra, hogy a problémásabb nyelvtani formulák többször előforduljanak (pl. *je oranžovej farby, sú červenej, bielej a bledomodrej farby*). A harmadik rész szövegértés feladatai a középfokú nyelvvizsgára felkészüléshez már nem elegendők, a negyedik rész nyomtatványai hasznos segédanyagok lehetnek B2-es szinten is.

Szlovák mint idegen nyelv tankönyvek

A Comenius Egyetem Studia Academica Slovaca Szlovák mint Idegen nyelvi Központ (SAS) számos nyelvkönyvvel segítette a szlovák nyelvtanulást. Legújabb tankönyvsorozata a Renáta Kameránová szerkesztésével készült *Krížom-krážom* A1-es szinttől B2-ig. A SAS kiadványai ismertek a hazai szlovák nemzetiségi iskolák pedagógusai körében, de a mindennapi nyelvtanításban nem honosodtak meg kiegészítő tananyagként. Az okokat a tankönyvsorozat célcsoportjában kell keresnünk.

A *Křížom-krážom*ot elsősorban a Szlovákiába érkező külföldieknek, valamint a szlovák lektorátusok hallgatóinak szánták. (KAMERÁNOVÁ 2014: 246)

A tankönyvsorozat a Közép Európai Referenciakeret alapján készült, azonban az Origo nyelvvizsga rendszer szintjével nem illeszkedik teljesen. A *Křížom-krážom* B2-es tankönyve - különösen nyelvtanát tekintve - inkább a magyar C1-es szintet közelíti meg. A tankönyvsorozat a kommunikatív nyelvtanítás módszereit követi, a magyar nemzetiségi oktatás keretén belül jól működhet a szóbeli nyelvvizsga-felkészítés kiegészítő anyagaként. A sorozatra jellemző, hogy egy-egy szóbeli témakört egyszer jár részletesebben körül, így pl. az étkezést az A1-es könyv alapján, az egészség témakört az A2-es könyv alapján és a sportot a B1-es könyv alapján lehet tanítani.

A *Křížom-krážom* a nyelvtanításban is oktatási segédanyagként használható. A hazai nemzetiségi oktatással ellentétben a névszóragozást nem paradigmaként, hanem esetenként tanítja. Az egyes esetek mindig különböző szóbeli témákhoz illeszkednek (tárgyeset-vásárlás, eszközhatározós eset – étkezés, részeseset-kommunikáció, stb.), így a nyelvtan gyakorlását össze lehet kötni a tematikus szókincsfejlesztéssel. A szavak tanulását a *Křížom-krážom* kreatív illusztrációi is segítik. Az olvasmányokat mindig tematikus szemléltető illusztrációk követik (családfa, emberi test, vasútállomás részei, stb.)

A tankönyvsorozat kommunikatív jellege miatt a tankönyvekben és az A1+A2 munkafüzetben nem biztosított elegendő mennyiségű nyelvtani feladat. A SAS a nyelvtani és helyesírási kompetenciák fejlesztésére adta ki Ludmila Žigová *Praktikum* gyakorlókönyvét 2014-ben, mely a *Křížom-krážom*mal ellentétben nem ajánlanánk az általános iskolai oktatásban kiegészítő anyagként. A gyakorlókönyv szókincese meghaladja az általános iskolás tanulók szintjét, a feladatok elvégzése közben végzett szótárazás pedig elvonná a figyelmet az egyes nyelvtani jelenségek begyakorlásától.

Összegzés

Terjedelmi okokból nem volt lehetőségünk a középfokú nyelvvizsgára való felkészülés minden egyes aspektusának elemzésére, kizárólag a nyelvvizsgarendszer változásainak összegzésére és az elérhető nyelvkönyvek rövid elemzésre vállalkoztunk. A sikeres nyelvvizsga nemcsak a megfelelő vizsgakövetelményeken és az általános iskolás tanulók ké-

pességeihez alkalmazkodó nemzetiségi tanárokon és tananyagokon múlik. „Figyelembe kell venni a tanuló mentális képességeit, és hogy mennyire viselkedik partnerként.” (IŠTVÁNOVÁ 2016: 70) A fent idézeteket ki kell egészítenünk a szülők tényezőjével is. Fontos, hogy a szülők partnerek legyenek a felkészülésben, és próbálják motiválni kamaszkorú gyermekeiket.

A szlovák nemzetiségi pedagógusok számára a nyelvvizsga-felkészítés egyre komolyabb módszertani kihívást jelent. Egyszerre kell megfelelniük a hazai nemzetiségi oktatási rendszer és a modern idegen nyelvtanítás követelményeinek, emellett követniük kell az Origo nyelvvizsgarendszer folyamatos változásait. A nyelvvizsgára történő felkészítés a pályaválasztással egy időben történik. A szülői értekezleteken fontos lenne felhívni a szülők figyelmét arra, hogy a nyelvvizsgázásra csak a nyelvtanulási folyamat egyik középső állomásaként tekintsenek, a nyelvvizsga ugyanis csak egy adott pillanat nyelvtudását méri fel. Amennyiben a tanulók sikeres középfokú nyelvvizsgával 14-15 éves korukban befejezik a szlováktanulást, akkor hosszútávon csak egy nyelvvizsga-bizonyítvánnyal lesznek gazdagabbak, és a későbbiekben nem válnak kétnyelvű nyelvhasználóvá.

Bibliográfia

Szakirodalom

- HARGAŠOVÁ Zuzana 2016: Nespisovné jazykové prvky a ich miesto vo výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka (so zameraním na úroveň A1). *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 213-231.
- IŠTVÁNOVÁ Anna 2016: Vyučovanie slovenského jazyka a jeho problémy. *Slovenčinár* 3/ 68-72.
- KAMENÁROVÁ Renáta 2014: Komunikatívny prístup ku gramatike slovenčiny ako cudzieho jazyka v sérii učebníc Krížom-krážom. *Studia Academica Slovaca* 43. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 246-260.
- URKOM Aleksander, 2017: *Jezička kompetencija i savremeno društvo*. Budapest : ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék.
- –, 2017a: Modern technológiák az idegen nyelv oktatásában. *Szláv kultúrák, irodalmak és nyelvek*. Budapest: ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék, 163-175.

ZSILÁK Mária 2008: A nyelvjárások elhalásának folyamata a magyarországi szlovák nyelvterületeken. *A szlovák nyelv Magyarországon. Bibliográfia és tanulmányok I.* Békéscsaba: Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete, 58-91.

Tankönyvek

BARKOVÁ Viera – UHRINOVÁ Alžbeta (szerk.) 2004: *Pripravujeme sa na jazykovú skúšku*. Békéscsaba: Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete.

KAMERÁNOVÁ Renáta 2007: *Krížom krážom. Slovenčina A1*. Bratislava: Univerzita Komenského.

– – 2009: *Krížom krážom. Slovenčina A1+A2, Cvičebnica*. Bratislava: Univerzita Komenského.

– – 2011: *Krížom krážom. Slovenčina B1*. Bratislava: Univerzita Komenského.

– – 2012: *Krížom krážom. Slovenčina A2. Druhé doplnené a prepracované vydanie*. Bratislava: Univerzita Komenského.

– – 2014: *Krížom krážom. Slovenčina B2*. Bratislava: Univerzita Komenského.

KONDACSOVÁ Anna – LABIŠÁKOVÁ Eva – PAŽICKÁ Magda 2011: *Konverzačné texty na jazykovú skúšku*. Szarvas: Slovenská základná škola, materská škola a žiacky domov.

KRASLANOVÁ Erika – TÓTH Alexander Ján – DÓZSOVÁ Zenta 2005: *Pracovné listy a CD ku knihe Pripravujeme sa na jazykovú skúšku*. Békešská Čaba: Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku.

TÓTH Alexander Ján (szerk.) 2007: *Pripravujeme sa na jazykovú skúšku – Nyelvvizsgára készülünk. CD-testy*. Békešská Čaba: Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku.

ŽIGOVÁ Ludmila 2014: *Praktikum zo slovenskej gramatiky a ortografie pre cudzincov B1-B2*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava.